

УДК 7 2.012:331.101

Л. Р. Гнатюк,
канд. арх., доцент,
О. А. Музиченко,
бакалавр,
Національний Авіаційний Університет, м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ЕВОЛЮЦІЇ ОФІСНИХ ПРИМІЩЕНЬ ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЇХ ОФОРМЛЕННЯ

Анотація: в статті окреслено засади виникнення та розвитку офісних приміщень, їх еволюція впродовж декількох століть. Розглянуто тенденції сучасного офісу. Визначено основні прийоми архітектурно-планувальної організації внутрішнього офісного простру, їх функціональні відзнаки.

Ключові слова: офісне приміщення, прийом, американський підхід, європейський підхід, японський підхід стиль манхеттен, Open Space, сучасні тенденції.

Постановка проблеми. За останній період часу у зв'язку із соціально-економічним розвитком, виникненням новітніх матеріалів, технологій, конструкції, проектування внутрішнього офісного простору зазнало стрімких і якісних змін. Сьогоднішній погляд на формування інтер'єру офісу кардинально відрізняється від минулих часів.

Першими праобразами офісних приміщень послужили майстерні художників, скульпторів, архітекторів (рис. 1). Саме тому при створенні офісів настільки сильно проявляються елементи творчості.

Рис. 1. Перші праобрази офісного приміщення

Вперше про офіси як про атрибути бізнесу дізналися в 18 столітті. Представники купецького стану розширювали свої бібліотеки та кабінети за рахунок різних прибудов. Головним завданням було здивувати ділового партнера красою і розкішшю приміщення [1].

В епоху капіталізму та розвитку промисловості почали з'являтися офісні будівлі. Спочатку вони представляли собою відокремлені кабінети, що тяглися рядами по ходу коридорів. Потім, з ростом і зміцненням корпоративної культури, офіси стали більш впорядкованими (рис. 2). Їх будівництво велося за чітко встановленими правилами. Відповідно до американської традиції поділ офісів на кабінети було скасовано.

Рис. 2. Організація офісних приміщень в епоху капіталізму

Наприкінці 19 століття в умовах Північної Америки, на відміну від Європи, виник хмарочос, який більш ніж півстоліття залишався - а для деяких залишається і зараз - найбільш досконалим типом офісної будівлі. Незважаючи на те, що хмарочос вельми ефективний з точки зору використання простору, він опинився в цілому досить "нелюдямим" з точки зору середовища.

На зміну хмарочосу прийшов бізнес центр, що поєднує в собі ефективність багатопверхової ділової будівлі з перевагами торгового комплексу, орієнтованого на споживача [3].

У другій половині 20 століття в діловому обороті все більше стали використовуватися комп'ютерні технології і цей фактор справив значний вплив на особливості побудови офісних приміщень. Необхідно також відзначити, що приблизно же в цей час в світі почався різкий ріст будівництва в центральній частині великих міст. В результаті відбулося значне збільшення вартості нерухомого майна. В свою чергу офіси перебазувалися на окраїни, в приміщення, які раніше використовувалися під склади. Спочатку такі офісні приміщення орендували фірми, яких не можна було віднести до найбільш процвітаючих. Однак поступово відбувалося укрупнення офісів, яке в

кінцевому підсумку призвело до появи бізнес-центрів. А вчорашні окраїни набули статусу елітних районів. З'явилися цілі "бізнес-парки" - комплекси вміло спроектованих, оточених привабливим ландшафтом і пов'язаних швидкісними магістралями з містом і аеропортом. На сучасному етапі кожен офіс проектується як комбінація приміщень, призначених для двох типів діяльності: для індивідуальної роботи, що вимагає тиші і концентрації, і для колективної, що вимагає спілкування. Основною складністю в проектуванні офісів є пошук рівноваги між двома цими видами діяльності і виявлення того варіанту планування, який найбільш би відповідав профілю даної компанії. Сучасне офісне середовище можна розділити на офіси відкритого та закритого простору. Кращим рішенням для зосередженої роботи є окремий кабінет, в той час як для спілкування більше підходить відкритий простір. З взаємодії цих крайнощів і складається план поверху [2].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Умови, що впливають на формування архітектури сучасного офісу розглядала Семікіна О. В. в аспекті сучасних проблем архітектури та містобудування [1]. Питання проектування сучасних управлінських структур вивчав Гоулд Б. [2]. Чубарев Ф.Е. в своїх працях розглядав аспекти організації внутрішніх просторів [3]. Питання гнучкого планування розглядалися в праці Федосеєнко Г.В. [4]. Питання про основні прийоми архітектурно-планувальної організації внутрішнього офісного простору розкривали Кісельова А.В., Новосельчук Н.Е. в статті «Особливості архітектурно-планувальної організації внутрішнього простору офісних приміщень» [5]. Але у вище перелічених праць авторів не розглядалось питання.

Формулювання цілей статті: Розкрити особливості еволюції офісних приміщень. Визначити тенденції щодо їх оформлення, зокрема американський та європейський. Також розглянути основні прийоми архітектурно-планувальної організації внутрішнього офісного простору, їх функціональні ознаки.

Основна частина. Очевидно, що на тривалий та послідовний розвиток офісних приміщень, вплинули соціально-політичні та економічні фактори, під багатолітнім впливом яких сформувався сучасний дизайн офісу.

Загальноприйнятими вважаються дві концепції оформлення офісу: класична "закрита" (кабінетно-коридорна система) і Open Space (відкритий простір). До першого варіанта можна віднести, наприклад, більшість державних установ у нашій країні: довгі коридори, таблички на дверях, особисті кабінети і різні "відділи". З погляду ефективності діяльності, класичний офіс оптимально відповідає лінійно-функціональній організаційній структурі компанії [1].

Концепція Open Space демонструє ідею демократичного офісу, що організовується в досить великому приміщенні, не розділеному капітальними стінами. Простір офісу структуризується, і в ньому створюються необхідні функціональні зони, при цьому широко використовуються мобільні і стаціонарні офісні перегородки. З погляду менеджменту, організований у такий спосіб офіс більше відповідає сучасним формам керування і дозволяє використовувати нові способи внутрішньої координації і комунікації. Крім того, відсутність дверей і коридорів істотно заощаджує площу офісу. Багато компаній вибирають третій - змішаний - варіант, по-своєму поєднуючи елементи класичного і відкритого офісів. У світі існує два основних підходи до оформлення офісних приміщень: американський і європейський [3].

Американський підхід - характеризується використанням відкритого простору, відрізняється динамічністю, а часом і агресивністю, що свідомо прагне продемонструвати керівництво фірми. Головна особливість американського підходу - прихильність до використання одного з існуючих стилів "у чистому вигляді".

Європейський підхід - також містить у собі концепцію *Open Space*, однак у його рамках допускається плавне поєднання стилів в оформленні офісного інтер'єра. У таких офісах деталі урбаністичного хай-тека мирно сусідять з перським килимом ручної роботи. Сьогодні експерти виділяють підвиди загальноєвропейського стилю, обумовлені країнами - виробниками меблів: німецький, скандинавський, італійський [1].

Американський підхід, стиль "Манхеттен" добре знайомий по голлівудських фільмах, може викликати різну реакцію - від замилювання до повного несприйняття. Цей стиль зародився ще в 30-і рр. ХХ століття, у період економічного підйому після Великої депресії. Архітектори часто іменують його "Манхеттен" або "Уолл-стріт" - по назвах найбільших ділових районів Нью-Йорка. Сенс життя більшості американців полягає в роботі, і культ оплачуваної праці, прищеплений у цій країні з дитинства, звичайно, позначився на офісному дизайні.

Рис. 3. Стиль манхеттен в дизайні офісу

Основою американського офісу, як уже було сказано, є Open Space - відкритий простір, що складається тільки з зовнішніх стін і колон. Окремі невеликі кімнати виділяються лише для відпочинку і переговорів, або - для роботи менеджерів вищої ланки. Інші співробітники компанії, як правило сидять у великих залах, розгороджених меблевими панелями висотою в людський зріст (рис. 3). Американці дуже вміло працюють із простором, прагнучи з максимальною вигодою використовувати буквально кожен квадратний метр.

В офісі на Уолл-стріт немає ажурних вазочок і квіткових горщиків на підвіконнях. Аскетичність цього стилю виражається у відсутності надмірностей. В офісі просто немає предметів, що не потрібні в роботі. Але в той же час є усе, що може прискорити робочий процес і зробити його більш комфортним і ефективним. Тут усе гранично функціональне, хоча й вражає велика кількість об'ємних предметів, скла і хромованого металу. Стиль "Манхеттен" прохолодний і динамічний. Метал уособлює холодну розумність, необхідну для прийняття правильних рішень. По-своєму "працює" і скло. З одного боку, воно візуально розширює простір, а з іншого - психологічно поєднує працюючий персонал у єдине ціле [4].

Незважаючи на удавану відсутність прикрас, американський стиль досить представницький. При обробці приміщень використовуються елітні матеріали. Офіси обставляються дорогими, але дуже функціональними меблями сучасного концептуального дизайну, оснащуються високоякісною технікою, що може також відігравати роль декоративних аксесуарів (наприклад, телефонний апарат оригінальної форми і кольору, світильник у стилі "хай-тек" або настінний годинник у хромованому корпусі). Американський менталітет припускає швидкість реакції на події, що відбуваються. Це одна з необхідних умов успішного бізнесу. Скляні перегородки офісу в стилі "Манхеттен", дозволяють бачити все, що трапляється навколо, роблять кордон із зовнішнім світом умовно. Кабінети керівників, як правило, розташовуються на окремому (звичайно, най верхньому) поверсі будинку, що значно відрізняється від інших. Тут використовуються більш дорогі оздоблювальні матеріали. Утім, розкоші в її традиційному розумінні теж немає. Зате є оригінально організований простір і дуже дорогі авторські й ексклюзивні меблі.

Багато американців настільки поглинені роботою, що й у власному будинку влаштовують маленький "Манхеттен". Великі квартири-студії, де багато світла і простору, мінімум меблів і величезні вікна, вважаються цілком комфортним житлом для середнього американця [1].

Європейський підхід - офіс, оформлений у європейському стилі, як правило, менш одноманітний, ніж американський.

Для розмежування робочих місць у європейському Open Space використовуються легкі, іноді прозорі панелі. Вони добре пропускають світло, але при цьому через них нічого не можна розглянути. Людина, що працює за такою перегородкою, відчуває себе досить ізольовано: вона не бачить сусіда, а офіс залишається світлим і легким.

Загальноєвропейський стиль можна розділити на кілька підвидів, що розрізняються головним чином за принципом вибору меблів. Наприклад, скандинавські офісні меблі, як правило, світлих відтінків, для цього часто використовується натуральне дерево, рідше - метал і ламінат. У порівнянні з американськими вони мають більш легкі форми, однак у Європі меблі зі Скандинавії вважаються найважчими. На відміну від "спокійних", "екологічних" скандинавів і схожих на них німців італійці, французи й англійці обожають ламінат, який дозволяє легко виділити в офісі корпоративні кольори компанії, а також металеві ніжки, що створюють відчуття легкості (рис. 4). У найбільш чистому вигляді легкість, вишуканість і розмаїтість форм спостерігаються в роботах італійських дизайнерів, що внесли основний вклад у формування загальноєвропейського стилю [2].

Рис. 4. Європейський підхід в оформленні офісу

Японський підхід - в оформленні інтер'єра стилі полягає в простоті, логіці та гармонії (рис. 5). Виняткова працездатність і працьовитість японців, їхня стриманість, згуртованість, дисциплінованість відомі усьому світові.

Для меблів характерна єдність форм і матеріалу, деяка асиметрія і повторення елементів, переважно гладкі поверхні. Кольори використовуються в основному світлі: білий, бежевий, молочний. Для декору застосовується натуральний шовк і бавовна. Стиль оформлення офісів ґрунтується за принципом функціональності та ієрархічності. Кожен співробітник займає робоче місце на тій площі, що приділяється саме йому відповідно до займаної

позиції в компанії. Рядові співробітники розсаджуються в просторах і відкритих приміщеннях, в яких не передбачено ніяких перегородок. Робоче місце начальника розташовується навпроти. Таким чином, усі співробітники сидять лицем до начальника, що дозволяє йому повною мірою здійснювати контроль над підлеглими [2].

Рис.5. Японський підхід в оформленні офісу

Уже згадуваний знаменитий дизайнер Карім Рашид якось зауважив: "У міру того, як ми все більше живемо у віртуальному світі, наш фізичний світ набуває нового значення. Предмети обстановки навколо нас стають об'єктом особливої уваги, більш привабливими, більш різноманітними і більш персональними. І, дивлячись на нові офіси успішних фірм, не можна не визнати – схоже, майбутнє вже настало.

Висновки. В результаті проведеного дослідження можна зробити висновок, що офісний інтер'єр стає все більш "прозорим". Якщо ще кілька років тому перевага віддавалася недорогим каркасним системам з гіпсокартонними панелями, то сьогодні в оформленні використовуються великі поверхні з тонованого або матованого скла. Завдяки розвитку технологій стало можливим створювати конструкції зі скла розмірами до декількох метрів, що дозволяє моделювати яскраві інтер'єри.

Отже, сучасні дизайнерські тенденції в області облаштування офісів прагнуть до перетворення офісного простору в ідеальне середовище для роботи в сучасному високотехнологічному світі. Вікно-дисплей, стіни-трансформери. Все це повинно зробити офісну працю максимально продуктивною і творчою.

Подальші наукові дослідження будуть спрямовані на виявлення основних принципів організації інтер'єру офісних будівель.

Список використаної літератури

1. Семикіна О.В. Умови, що впливають на формування архітектури сучасного офісу / Семикіна О. В. // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. - 2007. - № 17. - С. 307-311.
2. Гоулд Б. Проектирование современных зданий управления / Гоулд Б. [пер с англ. Р. Г. Рехтман]. - М.: Стройиздат, 1987. - 192 с.
3. Чубарев Ф.Е. Организация внутреннего пространства зданий / Чубарев Ф. Е. - К.: Будивельник, 1989. - 94 с.
4. Федосеенко Г.В. Гибкая планировка зданий проектных организаций / Федосеенко Г. В. - М.: ЦНТИ по гражданскому строительству, 1987. - 45 с.
5. Кісельова А.В., Новосельчук Н.Е. Особливості архітектурно-планувальної організації офісного простору (на прикладі кабінету керівника): зб. матеріалів Всеукраїнської наук.-метод. конф. // Дизайн-освіта 2008: умови адаптації до європейського освітнього та наукового простору. - Х.: ХДАДМ, 2008. - С. 60-62.

Аннотация

В статье очерчены основы возникновения и развития офисных помещений, их эволюция на протяжении нескольких столетий. Рассмотрены тенденции современного офиса. Определены основные приемы архитектурно-планировочной организации внутреннего офисного пространства, их функциональные отличия.

Ключевые слова: офисное помещение, американский подход, европейский подход, японский подход стиль манхэттен, Open Space, современные тенденции.

Abstract

The article outlines the basics of the origin and development of office premises, their evolution over several states, defined trends of the modern office. The basic techniques of architectural planning of the interior office space, their functional differences.

Keywords: office space, American, European approach, the Japanese approach style Manhattan, Open Space, modern trends.